Z B I O R druków procesowych z XVIII. i XIX. w.

Tom II.

Nr. 1.	Elsner i Wisogierdowie r.1782.	szt. 1.
" 2.	Froelichowie r.1799.	" 3.
" 3.	Goldynga r. 1765.	" 2.
" 4.	Grabowski i Siebeń etc r,1799.	" 1.
" 5.	Grabowscy r. 1799.	" 2.
" 6.	de Grothuz i Piotr Książę kurlandz.r.1779	" 1.
" 7.	Grużyński i Podberescy r. 1799.	" 3.
" 8.	Haudring i Klüchzner r. 1779.	" 3.
" 9.	Haudringowie i Platerowie r. 1780.	" 2.
" 10.	Janowicz i Chodakowscy r. 1799.	" 1.
" 11.	Izraelowicz i Radowicki r. 1799.	" 2.
" 12.	Hryniewicz r. 1774.	" 1.
" 13.	Jezuici toruń. i Magistrat toruń. r. 1724.	" 3.
" 14.	Jasna Góra i Kłobuck r. 1790.	" 2.
" 15.	Jocz i Downarowicz r. 1800.	" 1.
" 16.	Kaczanowska i Brzozowski 1799.	" 1.
" 17.	Kalenkiewicz r. 1760.	" 1.

SPRAWA

Urodzonego ERNESTA FRYDERYKA KLUCHZNERA Dobr Lowiden Dziedzica y Posseſsora Pozwanego.

Przeciwko Urodzonemu ZYGMUNTOWI JANOWI HAUDRYNGOWI Appellacyi Powodowi.

O bliższość Prawa do nabycia Dobr Lowiden w Xięstwie Kurlandzkim będących.

PO śmierci U. Gierarda Ernesta Haudrynga Podsędka Selburskiego pozostała Zona Anna Emerencya z Domu Budberkowa w Roku 1751. Dnia 24 Junii uczyniła między pozostałemi Sukceſsorami Tranzakcyą Rozdziału Dobr po Mężu pozostałych, a na Sukceſsorow przypadłych. Tranzakcyą tą ostrzegła Matka wraz z Sukceſsorami w § 7mym *Jus Prothomiseos*, to iest bliższość nabycia Dobr dla Braci, gdyby ktory spadłe na siebie chciał sprzedawać, w słowach = *Si unus vel alter accepta Bona vendere vellet, reliqui Fratres ab Haudryng juxta eorundem ætatem in ista Bona pro pretio ab alio quodam oblato Jus Prothomiſeos habento.* =

Tranſactio divisoria à fol: in Actis 99no § 7. = *ſi unus* = *fol.* 112.

A tym

W tym dziale przypadły Dobra *Lowiden* zwane na Jerzego Krzysztofa Haudrynga trzeciego Brata, ktory te Dobra mniey użyteczne dla siebie widząc, umyślił sprzedać; iakoż w Roku 1759. Dnia 24. Junii, zawarł Kontrakt Przedaży z Urodzonym Ernestem Fryderykiem Klüchznerem teraźnieyszym Pozwanym, za Summę 4100. Talerow Albertynow; że zaś do tey przedaży Punkt siodmy wyżey wyrażony ostrzegł w przypadku Prawo bliższości dla drugich Braci *juxta eorundem ætatem*, przeto tak przedaiący iako y kupuiący namienione Dobra rzecz ułatwiaiąc wszystkich Braci= *juxta eorundem ætatem* =maiących pierwszeństwo do nabycia, wezwali do tey Tranzakcyi, żądaiąc od nich rezolucyi, y pozwolenia na sprzedaż, na ktorą chętnie, nie będąc w intencyi nabycia, zezwolili, y Tranzakcyą podpisali.

A że ten Punkt w swoich wyrazach= *juxta eorundem ætatem* = zdawał się być oboiętnym, y z ktorego dla samego tylko zakłocenia ieszcze na ten czas małoletni Brat Zygmunt teraźnieyszy Aktor mogłby formować Prawo do tey bliższości, czego obawiał się U. Klüchzner; przeto sprzedaiący Brat wziął na siebie obowiązek bronienia kupuiącego od wszelkich impetycyi, samego nawet Prawa *Prothomiseos* zapisawszy *vadium* 1000 Talerow, iako słowa Ewikcyi świadczą = *Præterea me Hæredesque meos & Successores, si pretensiones quædam in Bona ipsa eorundemque fines Domino locumtenenti à Klüchzner Die 31 Julii A.C. à me monstrandos, & hactenus quietè possessos, necnon inconsignatas familias rusticas 20. pertinentes vel ratione onerum Patriæ & Ecclesiasticorum, Juris Prothomiseos, sive ex alio quocunque Juris capite,*

signan-

fignanter vero à Gso Dno Fratre meo Sigismundo ab Haudring Capitani dignitate Caſtra Ruſſico - Imperialia ſequente, formatæ fuerint, evictioni obligo, & D. Emptorem ad primam denuntiationem coram Judicio & extra - iudicialiter propriis meis ſumptibus defendendum ac indemnem præſtandum promitto, & ſub fide Nobili, atque pæna 1000 *Thalerorum Albertt: in caſu contravent: &c. &c. ſpondeo* = Takowa Ewikcya wraz zprzedażą Podpisami przytomnych Braci Haudryngow ſtwierdzona zoſtała.

Tak dokładne kupna Dobr Lowiden opiſanie, Ewikcyą od wszelkich impetycyi wzmocnione, zapewniało U. Klüchznera o ſpokoynym Dobr pomienionych poſiadaniu: było oraz powodem do polepszenia ſtanu onychże z tak wielką expensą, że wartość ich przechodzi teraz 10000 Talerow Albertynow.

Podobały ſie w tym ſtanie Dobra Lowiden U. Jerzemu Krzysztofowi Haudryngowi, wzniecily przytym chęć w nim odzyſkania onychże. Jmieniem ſwoim nie mogł tego doſtąpić, bo mu pora doczynienia przeciw przedaży Prawem przepisana upadła; użył więc Brata ſwego Zygmunta Jana od Woyſka Roſsyiſkiego do Kurlandyi przybyłego, ktoremu bawienie ſie w tymże Woyſku y mniemana o ſprzedaży Dobr Lowiden niewiadomość, cień przynaymniey obrony użyczać zdawały ſie, z mocy Tranzakcyi Roku 1751 zaſzłey, przez ktorą *Jus Prothomiseos* oſtrzeżone zoſtało.

Czyni więc U. Zygmunt Jan Haudryng teraznieyſzy Powod dla dogodzenia Bratu ſwemu Manifeſt, w Roku 1762 30. *Martii fol. in Actis* 120. o niewa-

żność ſprzedaży Dobr Lowiden; ale to zażalenie innym prawnym nie poparłszy krokiem, własnym go przez całe trzy lata znoſi milczeniem.

Znowu pobudzony od Brata w lat dopiero trzy, to ieſt Roku 1765 *Die* 13. *April. fol* 125. powrociwszy iuż ze ſłużby woyſkowey, drugi czyni Manifeſt, y rok rocznie aż do Roku 1772 na ſamych tylko przeſtaie Manifeſtach, *à fol.* 129. *ad fol.* 156. *in Actis.*

Dopiero w Roku 1772 pozywa U. Klüchznera do Sądow Selburgſkich o znieſienie Tranzakcyi z Bratem ſwoim Jerzym Haudryngiem zawartych, z powodu niby oſtrzeżoney ſobie bliższości Prawa.

U. zaś Klüchzner maiąc w Kontrakcie oſtrzeżoną od Brata Ewikcyą, pozywa U. Jerzego Krzysztofa Haudrynga, Dobr Lowiden przedawcę, czyli raczey uczyniony Roku 1775. 6 April. Manifeſt według zachowanego zwyczaiu, każe mu nakształt Pozwu intymować, ażeby go bronił od impetycyi Brata prawem bliższości czyniącego.

Videatur Manifeſtatio ſeu Denuntiatio Litis fol. in Actis 297. *nec non Renovatio ejusdem* 349.

Wiedział ieszcze wprzod Ur. Jerzy Krzysztof, że to iego Sprawa, tylko pod Jmieniem Zygmunta Jana zaczęta; nie ſtawa zatym zapozwany w Sądzie, ale owszem czyni Remanifeſt Dnia 3 8br: Roku 1775 przeciwko U. Klüchznerowi, że go zdradnie do przedaży Dobr przywiodł, y w takowym kupnie znacznie uszkodził, z oświadczeniem nad to, że go od impetycyi Brata bronić nie będzie, y owſzem Prawem czynić przeciwko niemu przyrzeka.

Le-

Legatur in Actis fol. 399.

Ten Manifest odkrył zmowę na uszkodzenie Urodz: Klüchznera uczynioną, ktory widząc się być od Ur. Jerzego Haudrynga pomimo przyrzeczenia słowem Szlacheckim y zakładu 1000. Talerow opuszczonym; lubo dosyć ważne przyczyny w Sądzie Soburskim pokładał: dowodząc nie należytość żądań Zygmunta teraznieyszego Powoda; zapadł iednak Dekret Dnia 8. 8br. 1776, ktorym Tranzakcye kupna Ur. Klüchznera za nieważne uznane, a Ur. Zygmunt Jan Haudryng do Dobr Lowiden wroconym został.

Legatur fol. in Actis 450.

Wyraźne Praw Kurlandzkich przepisy zapewniały Ur. Klüchznera o dobroci Sprawy; nie mogł więc przestawać na tym Dekrecie, ktory przeciw nim zapadł, co się tym-widoczniey pokazało, gdy w Sądach Apellacyinych Kurlandzkich Roku 1778 Dnia 20 Januarii ten Dekret zupełnie zniesionym został, a Ur. Klüchzner przy Possessyi Dobr Lowiden zachowany.

Legatur Sententia Judicii Aulici Ducalis fol. in Act: 68

Od ktorego, gdy Ur. Haudryng Apellował, Apellacyi tey prawnie nie prozekwuiąc, utracił prawo proszenia *Apostolos*, to iest Rezolucyi Sądowey przez Dekret, przypuszczenia lub nie? zakładać mnianey appellacyi; iakoż lubo ich potym żądał; Dekretem iednak Sądu Appellacyinego Kurlandzkiego w Roku 1779 Dnia 21. Stycznia nastąpionym oddalony od nich został.

Legatur Sententia fol. 518.

B Pomimo

Pomimo tego iednak wydał Ur. Haudryng *Prosekucye Extraordynaryine* do Sądu WK. Mci P.N. Miłościwego, na ktorych Terminie Ur. Klüchzner stawaiąc.

CONCLUSIO.

Supplicat G. Klüchzner inapellabili, neque prosequibili Appellatione adinventa, Decretum Judicii Aulici Ducalis Curlandici, uti justè prolatum & in rem judicatam transactum approbari, Generosum Sigismundum Haudring pro temeraria vexa puniri, in damnis & Litis expensis condemnari.

RATIONES CONCLUSIONIS.

Luboby na okazanie Sprawiedliwości Dekretu tego dosyć było przełożyć, że punkt siodmy Tranzakcyi Roku 1751. między Matką a Synami zaszley nie ściągał się do Zygmunta Haudrynga, w czasie przedaży Dobr Lowiden nieprzytomnego, y ieszcze małoletniego; dowiedzie się iednak nayprzod, że Ur. Haudryng utracił prawo odwoływania się do bliższości, iuż to przez milczenie swoie, iuż to przez wzięcie pieniędzy od Ur. Klüchznera na okup, pieni; powtore, że po niedowiedzionych zarzutach swoich zaniedbawszy założoney przez siebie Appellacyi w Sądach W.K. Mci słuchanym być nie może.

Naypierwszym w Sprawie ninieyszey zdaie się być dowodem Manifest, y lubo ten w Roku 1762. 20. *Martii fol. in Actis* 120. mieniąc sobie za pokrzywdzenie przedaż Dobr przez Brata Ur. Klüchznerowi nastapioną, Ur. Haudryng uczynił w Aktach Selburskich o sprzedaż Dobr Lowiden, odstąpił go, bo potym y sam się u Brata swoiego wystarał, że Pozwanemu zatrzymane Dokumenta do Dobr Lowiden ściągaiące się oddane były, po ktorych

rych oddaniu pokilkakroć ſię oświadczał, że Proceſsu o to ani zaczynać mogł, ani myśli, od ktorego też Proceſsu Ur. Klüchzner okupuiąc ſię dał kwotę pieniężną Ur. Haudryngowi, y tym ſposobem Manifeſt uczyniony, zoſtał ſię bez dowodu.

Chciał te zarzuty Ur. Klüchzner w Sądzie Selburgſkim świadkami dowodzić, iak ſię widzieć daie w Aktach Selburgſkich *à fol.* 358 §. 1. 2. *& 3tio.*

Ale U. Haudryng przyznaiąc *modicatè* te oświaddczenia ſwoie *fol. in Actis* 402, porzuciwszy odwody w tey mierze, udał ſię znowu po obronę do poźnieyszych Manifeſtow ſwoich, ktore od Roku 1765. aż do Roku 1772 czasu rozpoczętey Sprawy *ſubsequenter* czynił.

Wziąwſzy iednak na uwagę takowe Manifeſta, a nayprzod *de Anno* 1765: *ſub die* 13. *Aprilis fol. in Actis* 125. uczyniony, ten naymnieyszey Urodzonemu Haudryngowi dać nie może obrony, y owszem wyrazy iego biią przeciw niemu ſamemu; oświadcza ſię albowiem w nim, że ieſzcze 1764. Dnia 3. April: do Kurlandyi z woyſka powrocił. Czemuż nie tylko Manifeſtu zaraz po przyiezdzie nie uczynił, a tym bardziey Sprawy nie zaczął?

Jle przeciwności razem przez Ur. Haudrynga umieſzczonych, tyle zarzutow przeciwko niemu brać można.

Zważywszy albowiem czas pierwſzego Manifeſtu, ktory Ur. Haudryng w Roku 1762. uczynił, aż do czasu 1765. w ktorym dopiero powtornie manifeſtował ſię z oświadczeniem, że ieszcze 1764 do kraiu powrocił, iuż nie Rok z Prawa Kurlandzkiego pozwolony; ale lat 5. przez Powoda zamilczonych

rachować można, zkąd słusznie Ur. Klüchznerowi do Dobr Lowiden *Præscriptio* służyć powinna podług tegoż Prawa Kurlandzkiego § 187. w słowach= *Jus quoque prothomiseos debetur iis, quibus jus conjunctæ manus competit, si scilicet intra Annum à die scientiæ retractum instituerint; & pretium, quod alius revera numeravit, refuderint;* to samo utrzymuie *vigore Juris Communis Reverendiss. imus Lipski. Observatt Precat in Curia receptissimus Observatt.* 49. *Nro* 4. & 9.

Niemoże zaś wymawiać sięUr. Haudryng nie wiadomością sprzedaży Dobr Lowiden, ani tey brać na obronę swoią, bowiem w czasie przedaży tych Dobr nie miał prawa do nich zachowanego iako *Minorennis*, y przeto też nie potrzeba go było obwieszczać, iako chce dowodzić Rezolucyą z Autora Gailla wyczerpnioną y na swoią stronę przywiedzioną.

Rownież odpada powtorny Ur. Haudrynga zarzut, że nie miał czasu do czynienia prawnych krokow o złe Dobr Lowiden sprzedanie, z przyczyny, że był woyskową służbą zabawny, gdyż ta wtedyby go tylko wymawiać mogła, gdyby za Oyczyzną, ale nie za postronym woiował Narodem.

Jeżeli bowiem początek dobrodzieystwa tego z Prawa dla żołnierzy pozwolonego uważany będzie, ten nie zkąd inąd pochodzi, iak tylko od Rzymian y dla Rzymian służący, o ktorych nam dzieie donoszą, że ci nigdy cudzych, ale zawsze swoiey Oyczyzny pilnowali obozow. A nadto ieżeli miał czas będąc cudzą obowiązany służbą zanieść w Kurlandyi Roku 1762. Manifest, mogł zaraz y Plenipotencyą tegoż samego czasu uczynić do zaczęcia Sprawy; do ktorey osobistość iego wcale nie była potrzebna.

Jeżeli zaś Ur. Haudryng czyniąc 1762 Manifest, czynił go będąc w Kurlandyi; ieżeli 1764, Roku 3. April: iak się sam oświadcza, powrocił z woyska, a dopiero 1765. 13. April: manifestował się; miał więc Rok czasu siedząc w domu do zaczęcia Prawnych krokow; do czego tym bardziey powinien się był spieszyć, że iuż Rok piąty po wziętey wiadomości kończył się.

Trwa zatym w swey wadze Prawo Kurlandzkie wyżey namienione, ktore w Rok po wziętey wiadomości Prawnemi krokami pretensyi swoich *quo ad Jus Prothomiseos* dochodzić każe, przeciwnie słabe strony przeciwney wniesienie, że Powod będąc żołnierzem nie mogł wiedzieć Ustaw kraiowych; tą szczegulnie odpowiedzią znosi się, iż ieżeli Ur. Haudryng umiał uczynić Manifest, powinien był widzieć, że ten nic nie waży, ieżeli Procefsem dalszym wsparty nie będzie, y owszem, że milczenie żalącego się nad Prawo przedłużone zupełnie go znosi.

Lecz nie dosyć iest na wczesnym zamanifestowaniu się, y oraz nieodwłocznym rozpoczęciu Processu, bo do tych okoliczności nayistotnieyszą rzecz, to iest pieniądze zaraz dodać potrzeba było, gdy bowiem Ur. Haudryng Manifest Roku 1762. czynił, w tym zaraz czasie y *pretium* za Dobra przez Ur. Klüchznera dane w Urzędzie złożyć, y o tym wszystkim Urod. Klüchznera uwiadomić był powinien, aby ten w Dobrach przez siebie kupionych reparacyi y melioracyi żadney nie czynił, o czym iasno mowi: *Reverendissimus Lipski observatt:* 49. *Nro 7mo.*

Już więc co do iedney okoliczności Prawa bliższości pretendowaney od Ur. Haudrynga niby na Dokumencie naygruntownieyszym przez niego użytym,

 to

to iest Tranzakcyi między Bracią iego y Matką uczynioney: zasadzoney iasny dowod, że tego pozwolenia nie użył w czasie od Prawa naznaczonym Ur. Haudryng.

Druga a nayistotnieysza przyczyna z Tranzakcyi pomienioney, y iey Punktu siodmego wynikaiąca, ktora dowodzi, że Ur. Haudryngowi bynaymniey to Prawo nie służy. Słowa Punktu siodmego wyraźne = *juxta eorundem ætatem pro pretio oblato* = ściągaią się tylko do starszych Braci, a żadney referencyi niemasz do Ur. Zygmunta na ten czas małoletniego, bowiem ubespieczaiąc, y dla niego ten Punkt osobno dołożony by był, albo zakaz przedawania w czasie małoletności iego, lub też wyraźnie ubespieczonoby możność nabycia dla niego przez Matkę, iako naturalną Opiekunkę, czego nioznayduiemy w tey Tranzakcyi, ani to być wyrażonym mogło, ponieważ Bracia niechcieliby ścieśniać sobie woli y czasu do sprzedania przypadłych na siebie Dobr, albowiem w tak przeciwnym rozumieniu, iakie utrzymuie Ur. Haudryng, Bracia od iego dependowaliby woli, y ani Dobr na siebie przypadłych w przypadku potrzeby mogliby przedać; dla tego też iasny Punkt dołożyli = *juxta eorundem ætatem* = ktorego w ten czas dopieroby Ur. Haudryng używać mogł, gdyby przyszedłszy do lat przyzwoitych był opuszonym w zapytaniu, czyli namienione chce kupić Dobra, lub na ich przedaż pozwala? iak się stało z innemi iego Bracią przy tey przedaży przytomnemi y na nią zezwalaiącemi = *juxta eorundem ætatem.* =

Jaśnie się przeto okazuie, że Dekret Sądu Xiążęcego utrzymuiący Ur. Klüchznera przy Dobrach Łowiden ma dla siebie y z osnowy rzeczy, y z Prawa samego niezbite obrony, ieden tylko ieszcze zostaie do dowodu przeciwko Stronie przeciwney zarzut,

że

że Ur. Haudryng nie uprosiwszy w czasie *Apostolos* y owszem założoney przez siebie zaniedbawszy Appellacyi w Sądach WK. Mci słuchanym być nie powinien.

Lubo Ur. Haudryng uwalniaiąc się od tego, wnosi: że nie iest koniecznym zwyczaiem proszenia *Apostolos* przed wprowadzeniem Sprawy do Sądow WK. Mci Pana Miłościwego, dosyć iednak będzie odpowiedzieć, pomimo powszechnie zachowywanego w tey mierze zwyczaiu, & *in Diplomate Borussiæ* gruntuiącego się, że Ur. Haudryng powinien był prosić *Apostolos*, bo sam na siebie ten obowiązek włożył, gdy się w założeniu appellacyi oświadczył w tych słowach = *sub expressa Reservatione Apostolos suo tempore petendi* = cała więc tylko rzecz opiera się na tym, czyli takowe *Apostoli* w swoim czasie proszone były, lub nie?

Legatur Instantia à fol. 78.

W tey okoliczności sama strona przeciwna dowodzi z Autora Marantego, że, czas *petendorum Apostolorum* Prawa w iednym mieyscu do Dni 30. w drugim zaś do Dni 50. od Dnia założoney Appellacyi naznaczyły.

Już nie Dni 30. ale Dni 50. bierze Ur. Klüchzner do stosowania ich w Sprawie swoiey, ażeby Urodz: Haudryng nie miał przyczyny żalenia się na niego, że się tylko pod ściśle prawa tłumaczenie ucieka, lubo to iako dla całego stanowione Narodu rowną każdemu Obywatelowi daie obronę.

W Roku wszakże 1772. Dnia 27. Stycznia założył *U.* Haudryng Appellacyą, iak się widzieć daie *in Actis fol.* 78. tegoż samego Roku, ale dopiero Dnia 23. Listopada wyniosł Pozew *ad petendos Apostolos à*

 fol.

fol. in Actis 466. *ad fol.* 473. więc nie dni 50. ale przeszło troie tyle upłynęło od czasu założoney Appellacyi; dobrze zatym y w tym punkcie zapadł Dekret w Sądzie Xiążęcym, ktorym rzeczono, że U. Haudryng pozaniedbanych Fataliach iuż więcey *Apostolos* zyskać nie może.

Legatur Sententia à fol. 518.

Te dowody zapewniaią U. Klüchznera, że w Sądach W.K. Mci, w ktorych sprawiedliwość naypierwsze zawsze ma mieysce, nie tylko w żądaniach swoich na Prawie ugruntowanych słuchanym będzie ale nad to przy Dobrach Lowiden iako prawnie nabytych y przez 23. lat spokoynie posiadanych zachowanym zostanie, z ukaraniem U. Haudrynga za nienależyte wciągnienie w Proces U. Klüchznera, z nakazaniem oraz powrocenia wydatkow Prawnych przenoszących Summę 2000. Złot: Albertynow, do ktorych wydania niewinnie, U. Klüchznera pieniaiąc, sam U. Haudryng był przyczyną.